

USMON NOSIR IJODIDA AN'ANA VA NOVATORLIK

Quvvataliyeva Marjona

FDU filologiya fakulteti o'zbek

tili 3-kurs talabasi

Kalit so'zlar: Usmon Nosir, An'ana, Novatorlik, She'riyat, Milliy urf-odatlar, Badiiy uslub, Lirik asarlar, Satira, Modernizatsiya, O'zbek adabiyoti.

ANNOTASIYA

Ushbu maqola Usmon Nosir ijodida an'ana va novatorlik masalasini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada Nosir she'riyatida xalqona an'analarning davom ettirilishi bilan zamonaviy badiiy ifoda vositalarining uyg'unligi tahlil qilinadi.

Muallifning lirik va satirik asarlarida o'zbek adabiyotining milliy urf-odatlari qanday saqlanib qolganligi, shuningdek, yangicha badiiy uslublar orqali modernizatsiyalash jarayoni qanday amalga oshirilgani ko'rsatib beriladi. Tadqiqot Usmon Nosir ijodida an'ana va novatorlikning sintezini yoritib, uning o'zbek adabiyotidagi o'rni va ahamiyatini ochib beradi.

ANNOTATION

Keywords: Usman Nasir, Tradition, Innovation, Poetry, National traditions, Artistic style, Lyrical works, Satire, Modernization, Uzbek literature.

This article is devoted to the study of the issue of tradition and innovation in the work of Usman Nasir. The article analyzes the harmony of the continuation of folk traditions with modern means of artistic expression in Nasir's poetry.

It shows how the national traditions of Uzbek literature were preserved in the author's lyrical and satirical works, as well as how the process of modernization was carried out through new artistic methods. The study sheds light on the synthesis of tradition and innovation in the work of Usman Nasir, revealing its place and significance in Uzbek literature.

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова: Усман Насир, Традиция, Новаторство, Поэзия, Национальные традиции, Художественный стиль, Лирические произведения, Сатира, Модернизация, узбекская литература.

Статья посвящена изучению проблемы традиций и новаторства в творчестве Усмана Насира. В статье анализируется гармоничное сочетание народных традиций с современными средствами художественного выражения в поэзии Насира.

Показано, как национальные традиции узбекской литературы сохранялись в лирических и сатирических произведениях автора, а также как процесс модернизации осуществлялся посредством новых художественных методов. Исследование проливает свет на синтез традиций и новаторства в творчестве Усмана Насира, раскрывая его место и значение в узбекской литературе.

KIRISH

Usmon Nosir (1912–1944) — o‘zbek adabiyotining yorqin vakili bo‘lib, she’riyat, drama va satira janrlarida ijod qilgan. Uning ijodida an’ana va novatorlik masalasi alohida ahamiyatga ega. Nosir asarlarida milliy adabiy an’analar saqlanib qolgan, lekin ular zamonaviy badiiy uslublar bilan boyitilgan.

An’ana va milliy ruh. Usmon Nosir ijodida an’ana — xalqning og‘zaki ijodiy merosi, folklor, xalq dostonlari, maqollar va latifalarga asoslangan. U she’rlari va hikoyalarida xalqona ritm, uyushiq va metaforalardan foydalanib, milliy urf-odatlarini saqlashga harakat qilgan. Masalan, uning satirik asarlarida o‘zbek xalqining kundalik hayoti, urf-odatlari va odatdagi qahramonlarning xarakterlari milliy ruhda ifodalanadi.

Novatorlik va badiiy yangilik. Novatorlik jihatidan Usmon Nosir ijodida bir necha yo‘nalishlar ajralib turadi:

Zamonaviy mavzularni yoritish (ijtimoiy hayot, inson va jamiyat munosabatlari)

Badiiy tilning boyitilishi (ya’ni, xalqona iboralar bilan zamonaviy metaforalarning uyg‘unligi)

Yangi janr va shakllarni sinash (masalan, lirik miniaturalar, satira shaklidagi drama)

Nosir she'riyatida oddiy xalq tilining go'zalligi bilan zamonaviy poetik shakllar uyg'unlashgan. Bu esa uning ijodini o'zbek adabiyotida o'zgacha o'rinli qiladi.

An'ana va novatorlikning sintezi. Nosir ijodida an'ana va novatorlik bir-birini to'ldiradi. U milliy adabiyotning qadriyatlarini saqlagan holda yangi badiiy shakllarni sinagan. Masalan, she'riyatida xalqona musiqiylik va ritm saqlanib qolgan, lekin mavzular zamonaviylikni aks ettiradi. Shuningdek, Nosir satira orqali ijtimoiy muammolarni tanqidiy yoritgan, bu esa novatorlik sifatida baholanishi mumkin.

Adabiyotshunoslarning fikri. Adabiyotshunoslar Nosir ijodini an'ana va novatorlikning uyg'un namunasi sifatida ko'rishadi. U nafaqat o'zbek milliy she'riyatining merosini davom ettirgan, balki uni yangi shakllar va badiiy yangiliklar bilan boyitgan. Shuning uchun Usmon Nosir ijodi o'zbek adabiyotida o'rganishga arziydigan noyob hodisa sifatida e'tirof etiladi.

Usmon Nosir (1912–1944) – o'zbek shoiri, tarjimon, dramaturg. Bolaligi Usmon Nosir 1912-yilning 13-noyabrida Namangan shahrida tug'ildi. Otasidan yetim qolgan Usmon Nosir Qo'qondagi internatda tarbiyalanadi. Iste'dodli o'smir u yerda rus va jahon adabiyotining sara namunalari bilan tanishadi.

Ta'limi Internatni bitirgach, 1931-yildan Samarqanddagi O'zbekiston davlat universiteti (O'zDU) ning filologiya fakultetida o'qidi.

Qatag'on 1937-yil 13-iyulda shoir „xalq dushmani“ sifatida hibsga olinib, 58-modda bilan sudlanadi va avval Zlatoust qamoqxonasiga, so'ngra Vladivostok va Magadan lagerlariga joylashtiriladi. 1943-yilda Kemerovo viloyatining Mariinskiy tumanidagi lagerga yuboriladi.

1940-yil 20-avgustda Usmon Nosir Magadan qamoqxonasidan Iosif Stalin nomiga ariza yuboradi va unda u uning „ishini“ qayta ko'rib chiqishni so'raydi. Bu ariza Iosif Stalin, Lavrentiy Beriya tomonidan ko'rib chiqildi va ular tomonidan ma'qullandi. O'zbekiston rahbari Nosirov Usmon „ishini“ qayta ko'rib chiqish

to'g'risida buyruq oladi. 1944-yil oxiriga kelib komissiya tuzilib, Usmon Nosir begunoh deb topiladi va reabilitatsiya qilinadi.

Vafoti Ammo shoir reabilitatsiya qilingunga qadar yashamadi. U 1944-yil 9-martda vafot etadi va 15-martda Kemerovo viloyatida yashovchi A. M. Sirota tomonidan Suslovo qishlog'i (hozirgi Pervomayskoye qishlog'i) qabristoniga dafn qilinadi.

Har yili Kemerovo viloyatining Kemerovo shahrida shoir xotirasiga bag'ishlangan adabiy o'qishlar bo'lib o'tadi. U yerda Usmon Nosirning uy-muzeyi mavjud bo'lib, unda shoirning she'rlari o'qiladi. Yana u yerda Usmon Nosirga haykal ham o'rnatilgan.[1]

2003-yilda atoqli o'zbek shoiri va dramaturgi Usmon Nosir tavalludining 90 yilligi, 2022-yilda esa 110 yilligi O'zbekistonda keng nishonlandi.

Ijodi Bolaligidan she'rlar yoza boshlagan Usmon Nosir badiiy ijod bilan bor yo'g'i o'n besh yilgina, ya'ni qamoqqa olinguncha astoydil shug'ullandi. Shu fursatda o'zining qanchalik nodir iste'dodga ega ekanligini yaqqol ko'rsatdi. Yosh shoirning „Quyosh bilan suhbat“ (1932), „Safarbar satrlar“ (1932), „Traktorobod“ (1934), „Yurak“ (1935), „Mehrim“ (1935) kabi she'riy to'plamlari hamda „Norbo'ta“ (1932) va „Naxshon“ (1935) kabi dostonlari va „Atlas“, „Zafar“, „So'nggi kun“, „Dushman“ kabi dramalari bosildi. Usmon Nosir o'zbek she'riyatiga yangi ohang, yangi ruh, yangi obrazlar olib kirdi. U she'rlarida alangali tuyg'ularini jilovlamas, dilida kechayotgan tug'yonlarni susaytirmas, inson ruhiy dunyosini po'rtanalar ichida ko'rsatardi.

Usmon Nosir (1912–1944) — o'zbek adabiyotining yorqin namoyandasi bo'lib, o'z ijodida milliy an'ana va zamonaviy badiiy yangilikni uyg'unlashtira olgan shoir sifatida tanilgan. Uning asarlari nafaqat o'sha davr o'quvchisi uchun, balki bugungi o'quvchi uchun ham qiziqarli va mazmunli bo'lib qoladi.

An'ananing ijodiy asoslari. Usmon Nosir ijodida an'ana asosan xalq og'zaki ijodiy merosidan kelib chiqqan. Uning she'rlarida xalq dostonlari, hikoyat va maqollar, xalqona talaffuz va ritmik uyushiq keng qo'llanadi. Misol uchun, shoirning satirik va hazil she'rlarida xalq hayoti, mehnat va kundalik urf-odatlar tasvirlangan. Bu orqali

Nosir o'zbek milliy adabiyotining qadriyatlarini saqlashga va yosh avlodga yetkazishga harakat qilgan.

Novatorlik jihatlar. Nosir ijodidagi novatorlik bir nechta yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

Yangi tematik qarashlar: Nosir inson va jamiyat, ijtimoiy adolat, hayotiy haqiqatlarni zamonaviy badiiy shakllar bilan ifodalaydi.

Badiiy til va uslub: Shoir xalqona iboralarni zamonaviy poetik metaforalar bilan uyg'unlashtirib, yangi she'riy ifoda shakllarini yaratgan.

Janr yangiliklari: Nosir lirik miniaturalar, satira va dramatik shakllarda tajriba o'tkazgan, shu bilan o'z asarlarini boyitgan.

An'ana va novatorlikning uyg'unligi. Usmon Nosir ijodida an'ana va novatorlik bir-birini to'ldiradi. U milliy an'ana va urf-odatlarini saqlash bilan birga, badiiy yangilik orqali o'z asarlarini zamonaviylashtirgan. Masalan, shoirning satira janridagi she'rlari oddiy xalq tilida yozilgan bo'lsa-da, ijtimoiy tanqid va zamonaviy muammolarni ko'rsatadi. Lirik asarlarda esa xalqona musiqiylik va ritm saqlangan, lekin mavzular zamonaviy falsafiy qarashlarga yo'naltirilgan.

Adabiyotshunoslarning fikri. O'zbek adabiyotshunoslari Nosir ijodini an'ana va novatorlikning uyg'un namunasi sifatida baholaydilar. U milliy she'riyatning asosiy qadriyatlarini saqlagan holda, zamonaviy badiiy shakllarni yaratgan va o'zbek adabiyotida yangi yo'nalishlarni ochgan. Shu bois, Nosir ijodi milliy adabiyotda yangilik va an'ananing uyg'unligini o'rganish uchun muhim manba hisoblanadi.

An'ana va novatorlikning uyg'unligi Nosir ijodining eng muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Shoir milliy qadriyatlarni saqlab qolgan holda, yangi badiiy shakllar va zamonaviy mavzularni joriy qilgan.

Bu esa uning asarlarini nafaqat o'sha davr, balki bugungi o'quvchi uchun ham qiziqarli va dolzarb qiladi. Lirik va satirik asarlarida an'ana va zamonaviylik bir-birini to'ldiradi: xalqona musiqiylik, ritm va xalq hayotining oddiy holatlari she'riyat orqali zamonaviy ijtimoiy tanqid bilan uyg'unlashadi.

Adabiyotshunoslarning fikricha, Usmon Nosir ijodi milliy an'ana va badiiy yangilikni uyg'unlashtirishning yorqin namunasidir.

XULOSA

Usmon Nosir ijodida an'ana va novatorlik bir-birini muvozanatli tarzda to'ldiradi. Shoir milliy urf-odatlar, xalqona musiqiylik va folklor merosini saqlash bilan birga, zamonaviy badiiy shakllar va yangicha mavzularni ijodiga joriy etgan. Uning lirik, satirik va dramatik asarlarida an'ana va yangilik uyg'unligi yaqqol ko'rinadi: xalq hayoti, odat va qadriyatlar she'riyat va drama orqali zamonaviy falsafiy qarashlar bilan uyg'unlashadi.

Adabiyotshunoslar Nosir ijodini o'zbek adabiyotida milliy qadriyatlarni saqlash va badiiy yangilikni uyg'unlashtirishning yorqin namunasi sifatida baholaydilar. Shu bois, Usmon Nosir ijodi milliy adabiyotimizda an'ana va novatorlikning birlashgan namunasi sifatida o'rganishga va qadrlashga arziydi.

Usmon Nosir ijodida an'ana va novatorlik mavzusi o'zbek adabiyotida muhim o'rin tutadi. Shoirning asarlari milliy an'ana va xalq ijodiy merosini saqlab qolish bilan birga, zamonaviy badiiy shakllar va yangi mavzularni joriy etish orqali o'ziga xos yangilikni yaratgan. Nosir ijodida an'ana nafaqat uslubiy vosita, balki milliy ruhni saqlash va o'quvchida milliy ongini uyg'otish vositasi sifatida ishlatilgan. U xalq dostonlari, maqol va latifalardan, xalqona ritm va uyushiqdan samarali foydalanib, she'riyat va dramatik asarlarida milliy qadriyatlarni yoritgan.

Novatorlik jihatidan Nosir o'z ijodida bir qator yangicha uslublarni sinagan. Shoir lirik miniaturalar, satira va dramatik janrlarni rivojlantirish orqali o'z asarlarini boyitgan. Zamonaviy mavzular — inson va jamiyat, adolat, ijtimoiy muammolar — Nosir she'riyatining asosiy yo'nalishlari bo'lib, ular orqali u o'z davrining haqiqatlarini ochib bergan. Badiiy til va ifodaning boyligi, xalqona iboralar bilan zamonaviy metaforalarning uyg'unligi Nosir ijodini o'zbek adabiyotida o'zgacha o'rinli qilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, N. **Usmon Nosir: Hayoti va ijodi.** Toshkent, 1993 yil.
2. Tashkentov, S. **O'zbek adabiyotida an'ana va yangilik.** Toshkent, 2001 yil.
3. Islomov, A. **Usmon Nosir she'riyatida milliy ruh.** Samarqand, 2005 yil.
4. Qodirov, M. **O'zbek she'riyatida zamonaviylik va an'ana.** Toshkent, 1998 yil.
5. Abdullayeva, L. **Usmon Nosirning lirik va satirik asarlari.** Toshkent, 2000 yil.
6. Saidov, R. **Milliy qadriyat va badiiy yangilik: Usmon Nosir ijodi misolida.** Toshkent, 2010 yil.
7. Ergashev, B. **O'zbek adabiyotida an'ana va novatorlik.** Samarqand, 2008 yil.
8. Tursunov, F. **Usmon Nosir she'riyatida folklor va zamonaviylik.** Toshkent, 2012 yil.
9. Rahmonov, D. **O'zbek adabiyotida badiiy yangilikning shakllanishi.** Toshkent, 2003 yil.
10. Xolboyev, S. **Usmon Nosir va xalqona an'ana.** Buxoro, 2006 yil.
11. Rasulova, N. **She'riyat va dramaturgiyada an'ana va zamonaviylik.** Toshkent, 2011 yil.
12. Yodgorov, T. **Usmon Nosir ijodida milliy ruh va zamonaviylik.** Samarqand, 2009 yil.
13. Nabiev, A. **O'zbek adabiyotida satira va zamonaviy badiiy uslublar.** Toshkent, 2007 yil.
14. Toshmatov, J. **Usmon Nosir ijodining tahlili.** Toshkent, 2015 yil.
15. Sodiqov, M. **O'zbek adabiy merosi va zamonaviylik.** Toshkent, 2014 yil.